

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 8.

Tisdagen den 12 Februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs Kongl. Maj:ts på Kammarens bord hvilande proposition angående förändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser; och begärdes dervid ordet af

Herr Gumælius, som yttrade: Då vi nu skola skicka till Utskottet en Kongl. proposition, som tvifvels utan kommer att mottagas med mycket bifall både inom Riksdagen och landet i öfrigt, anhåller jag likväl att på en punkt få fästa Utskottets uppmärksamhet.

Det rör nemligen lokalbrefven.

Jag tror det är ett oegentligt förhållande med dessa bref af gammalt, och då de nu bringas på tal, har jag tänkt det vara godt om Utskottet kunde se till, att oegentligheten försvunne. I afseende å lokalbrefven gäller nemligen, som bekant, såsom högsta vigtsats 50 gram. Således har man icke rätt, äfven om man vill sätta på två eller tre frimärken, att skicka lokalbref af sådana vigtsatser, som inom landet gälla för andra bref, nemligen intill 125 och 250 gram. Jag tror mig känna, att olägenheter hafva visat sig af dessa bestämmelser. Det händer nemligen understundom, att lokalbref kunna väga mer än 50 gram, och jag har hört sägas, att då ett sådant bref kommer på 60 eller 70 gram, man stundom icke räknar så noga med vigten. Men det är ju något oegentligt i att hafva bestämmelser, med hvilka man finner sig emellanåt icke böra räkna så noga. Jag har också anledning antaga, att det i några fall tillämpats så, att man för lokalbref, som varit tyngre än 50 gram, fått betala såsom för paket, nemligen 30 öre, ehuru det icke finnes några bestämmelser om lokalpaket. Detta förhållande är oegentligt, och då man nu i alla fall kommer att sysselsätta sig med, bland andra bestämmelser, äfven den om portot för lokalbref, så skulle jag önska, att man äfven toge denna sida af frågan i betraktande och att man äfven för sådana bref bestämde portosatser till 1, 2, 3 gånger det enkla portot; att således den vigtsats af 50 gram, som nu är fastställd, bibehålles såsom dragande lägsta porto, hädanefter föreslagna 5 öre, och sedan, såsom jag har tänkt mig,

två högre portosatser, nemligen 125 och 250 gram, i likhet med vigtsatserna för andra bref, att för lokalbref hädanefter utgå med resp. 10 och 15 öre.

Jag anhåller att detta mitt yttrande måtte få åtfölja den Kongl. propositionen till Bevillnings-Utskottet.

Härefter blef den Kongl. propositionen, jemte det i anledning af densamma nu afgifna yttrande, hänvisad till Bevillnings-Utskottet.

Vidare föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts propositioner:

angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af ett halft mantal kronö Vexjö Domprostegården; samt
angående eftergift af kronan tillerkänd ersättning för försummad byggnads- och odlingsskyldighet å krononybygget Lantto N:o 12 i Sattajärvi by af Norrbottens län.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 3, 4 och 5 samt
Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 10, 11 och 12.

§ 3.

Herr *Johan Anderson* i Tenhult uppläste en motion, N:o 142, med tillägg till det i hans motion N:o 6 framställda förslag om vissa ändringar i undervisningsplanen vid folkskolan.

Med bifall till en af motionären derom nu framställd begäran, hänvisades denna motion till behandling af Kammararens Tillfälliga Utskott N:o 1.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:
Herr *J. Larsson* i Nordmarkshyttan under 12 dagar från och med den 16 dennes, och
Herr *E. A. Lundblad* under 4 dagar från och med den 18 dennes.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammararens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 13 Februari.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. *E. von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående patent.

Herr Talmannen mottog den Kongl. propositionen, under förklarande, att Kammaren skulle åt densamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Justerades protokollet för den 6 innevarande Februari.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 3, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1883 års riksdag.

Punkterna 1—8:

Lades till handlingarne.

Punkten 9:

Bifölls.

§ 4.

Härefter förekom till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 4 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. *I fråga om beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.*

I berörda Kongl. proposition hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, det enskilda personer eller bolag, hvilka intill början af 1885 års lagtima riksdag kunde undfå Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd att inom riket anlägga jernväg, finge, ehvad de för sådant ändamål erhöles statsbidrag eller icke, berättigas att, der Kongl. Maj:t så pröfvade lämpligt, dels erhålla upplåtelse af

I fråga om beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. den för jernvägsanläggningen erforderliga, kronan tillhöriga, jord utan annan kostnad än att, hvad anginge boställsjord eller annan åtskild person med åborätt eller annorledes upplåten kronojord, ersättning därför lemnades i enlighet med hvad Kongl. förordningen den 14 April 1866 i sådant afseende stadgade; dels ock kostnadsfritt begagna för anläggningen sådana å kronans egor belägna kalk- och stenbrott jemte grustågter, som kunde vara disponibla; och hade Utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts ifrågasvarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

(Forts.)

I anledning häraf anförde:

Herr Hedin: Jag skall taga mig friheten härmed anhålla, att Kammaren behagade afslå den föredragna punkten i utlåtandet. Jag gör det begripligtvis icke af det skäl, som skulle det vara min åsigt, att de här ifrågasatta förmånerna hädanefter mera än tillförene skulle förvägras hederliga och allmännyttiga enskilda jernvägsföretag. Följden af ett Riksdagens bifall till den hemställen, jag nu tager mig friheten göra hos Andra Kammaren, blefve blott den, att Kongl. Maj:t finge i hvarje särskildt fall till Riksdagen inkomma med framställning om beviljande af dessa förmåner för enskilda jernvägsbolag.

Då ett fullständigt, ett grundligt och hederligt förberedande af ett jernvägsföretag — således en sådan förberedelse, efter hvilken det först är möjligt att, med iakttagande af en samvetsgrann pröfning, bevilja en dylik koncession — naturligtvis kräfver en mycket lång tid, och då Riksdagen hvarje år är samlad under fyra månader, är det tydligt, att genom bifall till min hemställen icke något enskildt jernvägsföretag behöfver befara någon den allra ringaste tidsförlust, om icke möjligen för ett eller annat hänsynslöst »gründer»företag, der det gäller att genom brådstörtad skyndsamt, öfverraskning och dylika medel bakom Riksdagens rygg vinna en koncession, som sedermera i någon mån må kunna användas såsom spekulationsvaluta.

Vår expropriationslag, sådan densamma hittills, märkvärdigt nog, tolkats, lägger i Kongl. Maj:ts hand en mycket stor och betänklig makt med hänsyn till beviljande af jernvägskoncessioner. Den enda utväg, som Riksdagen har till sitt förfogande för att kunna verka återhållande i detta fall, är att söka i Riksdagens makt att pröfva och bevilja eller icke bevilja de förmåner, hvarom det föreliggande utlåtandet handlar. Att nu fortfarande år efter år åt Kongl. Maj:t öfverlåta en oinskränkt utöfning af denna Riksdagens makt innebär således, att Riksdagen afsäger sig hvarje inflytande på tillkomsten af och bestämningsrätten öfver de enskilda jernvägsföretag, som kunna blifva för landets väl och ve ödesdiga. Att Riksdagen ännu i denna stund har en möjlighet kvar att träda hindrande i vägen för dylika företag, och hvilket just

kan genomföras genom att bifalla min nu gjorda hemställan, derför har Riksdagen att tacka vaksamheten hos en ärans man, som år 1872 motsatte sig Kongl. Maj:ts förslag derom att Riksdagen skulle en gång för alla, för all framtid och med uppenbart kringgående af grundlagens bud öfverlåta åt Kongl. Maj:t denna sin beslutande rätt. Det var en man, som i sin person, sina åsikter och sitt handlingssätt förenade det bästa af både den konservativa och den liberala politikens grundsatser och syften, nemligen Grefve Carl Göran Mörner. Honom har, säger jag, Riksdagen att tacka för att Riksdagen ännu icke helt och hållet afsagt sig en rättighet, hvilken jag nu för min del önskar att Riksdagen må förbehålla sig att hädanefter sjelf få utöfva.

I fråga om beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

(Forts.)

Man kan då fråga, om jag misstror Kongl. Maj:ts vilja och förmåga att på ett samvetsgrant och för landet gagnande sätt utöfva den makt, som är fråga om att öfverlåta åt Kongl. Maj:t. Jag vill derpå svara, att denna invändning kan göras vid tusen andra fall, då fråga är om en inskränkning af Riksdagens och utsträckning af Kongl. Maj:ts maktutöfning, och vidare får jag tillägga, att regeringen *ty värr* icke alltid är ofelbar. Huru mycket regeringen kan i slika fall som dessa, der det är fråga om jernvägskoncessioner, misstaga sig, det ser man af den koncession, som beviljades den 8 December 1882 — en koncession, som ty värr synes vara bestämd att få en sorglig ryktbarhet i vår inre historia och om hvilken koncession jag hoppas att den icke skall få en lika sorglig ryktbarhet i historien om våra yttre öden. Jag anhaller, Herr Talman, om afslag å Utskottets föreliggande förslag.

Friherre Leijonhufvud: Då Riksdagen först började behandla frågor om understöd till privata jernvägar, så väckte, såsom vi veta, hvarje sådan fråga otroliga strider inom Riksdagen. Den ene efter den andre eftersträfvade att ernå de fördelar, som stodo till buds; den ene sökte att komma den andre i förväg, samt att för befrämjande af det företag, hvars genomförande låg honom om hjertat, lägga hinder i vägen för andras. Erfarenheterna häraf voro så många och olägenheterna så stora, att Riksdagen beslöt att resignera eller att med afstående från sin beslutanderätt i hvarje särskildt fall i stället anslå en viss summa att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande utdelas såsom understöd åt de särskilda jernvägsbolagen. Sedan dess har Riksdagen äfven öfverlåtit åt Kongl. Maj:t att afgöra, om jord skulle åt dessa företag upplåtas eller icke. Jag befarar att, om man skulle afvika från denna väg och förbehålla Riksdagen beslutanderätten i hvarje särskildt sådant fall, ett nytt fält skulle öppnas för samma intrasslade strider och partiintressen som de, hvilka under förstnämnda tid voro rådande, alldenstund de lokala intressena alltid skulle komma att göra sig gällande. Jag tror det derföre vara

I fråga om beviljande af vissa förändringar för enskilda jernvägsanläggningar. bäst och klokast att låta det vara såsom det är, och anhåller jag därför om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

(Forts.)

Herr Dickson: Jemte det jag instämmer i det yrkande, som den siste talaren gjorde, ber jag att för ett ögonblick få fästa mig vid ett uttryck, eller rättare motiv, i den förste ärade talarens anförande. Han önskade att Riksdagen borde vindicera sin rätt att besluta i hvarje särskildt fall af förevarande beskaffenhet, och såsom motiv därför antydde han bland annat, att regeringen icke vore ofelbar. Jag instämmer deri, dock med den reservation, att jag dermed icke vill hafva medgifvit, att Riksdagen är ofelbar; jag för min del anser Riksdagen vara det i ännu mindre grad. Jag skulle högst ogerna se att dylika frågor, som alltid gifva anledning till strider inom Riksdagen, der förekomma. Vi hafva från flera andra håll, särskildt från England och Amerika, i friskt minne hvilket inflytande, som stridiga jernvägsintressen hos de särskilda representanterna der utfövat, och de icke alltid goda medel, som der användas och göra sig gällande. Sålredes, ehuru icke heller jag anser regeringen fullkomligt ofelbar, men dock tror den vara det mera än Riksdagen, och då jag önskar förekomma alla sådana strider, som jag nämnt, så anhåller jag att få instämna i den siste talarens yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hedin: Endäst några ord, Herr Talman, med anledning af ett par yttranden af de föregående talarne. Att draga en konklusion är en åtgärd, som icke kan godtyckligt utföras hur som helst, utan som är bunden af tankelagarne. Derföre, då jag påstår att Kongl. Maj:t icke är ofelbar, får man deraf icke draga den slutsats, att jag anser Riksdagen under alla förhållanden vara det. Men deremot kan man, med erinran om det af åtskilliga fakta bestyrkta förhållandet att regeringen icke är ofelbar, komma till den ganska resonabla konklusionen, att det kanske vore skäl att låta fleres ögon, fleres på erfarenhet grundade eftertanke och mognade förstånd vara med om pröfningen af en så vigtig angelägenhet, som exempelvis den hvarom fråga nu är.

Hvad angår den talare, som hade ordet näst efter mig, så tyckes han icke hafva rätt klart för sig innehållet af vår senaste expropriationslagstiftning och dess tillämpning, eftersom han förutsätter, att antagandet af mitt förslag skulle hafva till följd, att det blefve Riksdagen som komme att pröfva, huruvida expropriation skulle meddelas eller icke meddelas. Kände talaren till hvad expropriationslagen säger och hur den tillämpas, skulle han emellertid veta, att det är Kongl. Maj:t ensam, som utfövar denna rättighet, utan att derom rådfråga Riksdagen.

Herr Sjöberg: Lika med den talare, som först hade ordet, anser jag ganska giltiga skäl tala för den af honom gjorda framställningen. Ett beslut i den af honom angifna riktningen må alldeles icke anses vara föranlett af något misstroende till Kongl. Maj:ts regering — för att nu lemna å sido allt ordande om ofelbarhet eller icke ofelbarhet på den ena eller andra sidan — utan helt enkelt deraf, att hithörande frågor synas vara af den vikt, att det bör ligga regeringen om hjertat att icke behöfva ensam afgöra dem. För öfrigt har Herr Hedin anfört så goda skäl för sin mening, att jag icke har något att ytterligare tillägga. Jag föreställer mig, att, hur man än må betrakta regeringens och hur man än må betrakta Riksdagens tillvägagående i allmänhet, det dock lärers få antagas, att den dubbla pröfning, man har tillfälle låta en sak genomgå, har betydelse. I annat fall skulle man ju med hänsyn till hvarje fråga kunna säga, att regeringen är ofelbar eller i det närmaste ofelbar, och därför böra så många frågor som möjligt hänskjutas till hennes afgörande. Jag lemna derhän, huruvida regeringen skulle vinna något i styrka derigenom, att en sådan uppfattning gjorde sig i allmänhet gällande; och jag upprepar, att det för regeringen kan vara af en viss vikt att i sådana fall som dem, hvarom här är fråga, hafva en hämsko på sitt handlingssätt.

I fråga om beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.
(Forts.)

Jag instämmer i Herr Hedins yrkande om afslag å utlåtandet.

Herr Ola Andersson: Hvad Kongl. Maj:t här begärt och Stats-Utskottet tillstyrkt är, som Kammaren har sig bekant, alldeles desamma som under senare tiden hvart år blifvit beviljadt, nemligen rättighet för regeringen vid fråga om anläggandet af enskilda jernvägar att bevilja vissa uppgifna förmåner, hufvudsakligen afseende kostnadsfritt upplåtande af kronojord för ändamålet. Nu frågas: har på sista tiden någonting passerat, som kan föranleda Riksdagen till att afvika från den en gång beträdda vägen? Det är något som jag icke vill inlåta mig på, ty, det får jag erkänna, jag är ej på det klara med den saken. Som emellertid detta möjligen äfven kan vara fallet med flertalet Kammarens öfrige ledamöter, så hemställer jag huruvida, derest Kammaren icke anser sig böra bifalla Stats-Utskottets framställning, det icke kunde vara skäl att till förekommande af ett förhastadt beslut återremittera det föredragna utlåtandet. Jag erhåller just nu under rättelse om, att i Första Kammaren yrkande om afslag derå väntas, om det icke redan blifvit gjordt, och jag tror därför att en återremiss från Andra Kammarens sida vore en klok åtgärd, på det att, såsom jag nyss sade, vi icke må fatta ett förhastadt beslut.

I fråga om beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

(Forts.)

Jag anhåller derföre, att, derest Kammaren icke bifaller utlåtandet, detsamma måtte blifva till Utskottet återförvisadt.

Herr *Abr. Rundbäck* instämde med Herr Ola Andersson.

Herr Hedin: På de grunder, som af den siste talaren anförts, skall jag afstå från mitt yrkande och instämmer i hans förslag om återremiss. Men jag vill likvisst begagna tillfället att erinra, att om i Stats-Utskottet skulle föreslås en sådan förändring, som blott utgör *någon liten inskränkning* i den makt, som nu är föreslagen att, såsom hittills skett, öfverlätas på Kongl. Maj:t, bestående t. ex. deri att Kongl. Maj:t icke skulle ega makt att meddela dessa förmåner åt utländska bolag, så är detta endast en komplett skenförändring, som tjenar till ingenting. Ty nog går det i alla fall an att få sådana bolag till stånd i form af svenska bolag. Det finnes tillräckligt många, som för 30 eller kanske 30,000 silfverpenningar stå till tjänst åt utländska bolag i nämnda hänseende.

Herr Sjöberg: Då jag, förra gången jag hade ordet, instämde i Herr Hedins yrkande om afslag, men Herr Hedin nu instämt i Herr Ola Anderssons hemställan om utlåtandets återremitterande, hvilken hemställan vid det af honom anförda förhållande synes hafva goda skäl för sig, förenar jag mig om samma yrkande. Jag anhåller härvid endast få tillägga hvad jag i mitt förra korta anförande uteglömde, att, så vidt jag har mig bekant, det icke finnes någon enda konstitutionel stat, der ej frågor af sådan beskaffenhet som den nu förevarande hänskjutas till representationens afgörande.

Sedan Herr Talmannen, efter det öfverläggningen härmed afslutats, i enlighet med de derunder gjorda yrkanden framställt propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på ärendets återremitterande till Utskottet, beslöt Kammaren till Stats-Utskottet återremittera förevarande utlåtande.

§ 5.

Föredrogs vidare Stats-Utskottets Utlåtande N:o 5, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader, vattenkommunikationer samt torrläggning af vattensjuka marker.

Punkten 1:

Bifölls.

Punkten 2:

I en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 11) hade Herr P. A. H. *Stjernspetz* föreslagit, att Riksdagen måtte, för undersökning af en större landsvägs anläggande från Ström i Jemtland öfver trakterna Dorothea, Långtjern, Åtskilje, Malå, Aborrträsk, Svartlå och Lassbyn till Yttermör eller Forsbyn i Kalix socken af Norrbottens län samt för påbörjandet af en sådan väg emellan Ström och Dorothea, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 50,000 kronor, att af statsverket under år 1885 utgå.

Ang. anslag till undersökning och påbörjande af landsväg från Ströms socken i Jemtland till Kalix socken i Norrbottens län.

Utskottet hade i förevarande punkt hemställt, att motionen ej måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid punktens föredragning begärdes ordet af

Herr *Wagenius*, som yttrade: Då jag begärt att få yttra några ord i afseende å den motion, som af en ledamot i Första Kammaren, Major *Stjernspetz*, blifvit väckt om anslag af 50,000 kronor dels till anställande af undersökning för anläggande af en väg genom Norrland långt från kusten, dels till påbörjande af denna väganläggning, så vill jag först och främst förklara, att hvad motionären synes lägga särskild vikt på är frågans militära betydelse. Öfver denna del af frågan vågar jag, såsom icke varande fackman, ej yttra mig, ty jag skulle, om jag inlåte mig derpå, möjligen mötas af det bekanta ordspråket: »det är en styggelse att se en sjöman till häst». — Men frågan har äfven en annan sida. Denna motion är nemligen afsedd att gå till mötes ett allmänt och djupt känt behof i dessa trakter, genom hvilka vägen är föreslagen att dragas, och det är från den sidan sedt som jag särskildt skulle önska, att Riksdagen ville bifalla hvad motionären här begärt. Det är ej motionärens mening att man nu skulle besluta sig för vare sig att anlägga hela denna vägsträcka eller att binda sig vid något för framtiden vidt utseende; han vill blott att företaget skall påbörjas. Jag vill med anledning häraf för Kammaren nämna, att i de närmaste trakterna, der vägen är afsedd att få sin första anknytningspunkt, redan undersökningar skett för anläggande af väg i den rigtning motionären föreslagit, och jag har mig bekant, att för vissa delar af denna väg till Kongl. Maj:t ingått ansökningar om statsbidrag för deras påbörjande. Det är likväl klart, att då, efter hvad upplyst är, hos Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen liggå ansökningar om bidrag till vägarbeten på nära 1½ million kronor, och Riksdagen icke beviljar mer än 400,000 kronor per år, en stor del af dessa vägföretag måste afbida en oviss framtid. Det skulle således vara att tillmötesgå ett allmänt och djupt känt behof i dessa trakter, om Riksdagen ville för denna gång bifalla hvad motionären begärt. För att visa det befogade i denna motionä-

Ang. anslag till undersökning och påbörjande af landsväg från Ströms socken i Jemtland till Kalix socken i Norrbottens län.

(Forts.)

rens framställning vill jag nämna, att sedan tvärbanan blifvit dragen genom Jemtland, har i dessa trakter, Dorothea, Vilhelmina och Tosjö, dessa närmast liggande kommuner, all affärsrörelsen dragit sig öfver Ström, så att vintertiden, då det är möjligt att öfver sjöar och moras komma fram, går all trafik från Östersund öfver Ström ända till Vilhelmina socken. Detta visar tydligt och klart, huru behöflig en sådan väg är i dessa trakter, äfven om man fränser sakens militära sida; och tager man dessutom särskildt i betraktande, att Ströms vattendrag är segelbart nära 12 mil och för närvarande befares af ångbåtar på denna sträcka, samt att under anläggning är en väg från Namsen i Norge till Ströms vattendal, hvilken väg på norska sidan redan är framdragen på 2 1/2 mil när, så finner man, att detta Ström blir en knut, der vägar komma att sammanstöta från öster, söder och vester, hvaraf åter uppenbart följer, att den af motionären föreslagna vägen till Dorothea och derifrån till Vilhelmina kräfver att snart nog komma i åtanke till utförande. Jag yrkar således, att denna Kammare ville bifalla motionärens förslag om att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 50,000 kronor att använda dels till påbörjande af en väg från Ström till Dorothea, dels må hända äfven till undersökningar, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt låta verkställa i det uti motionen angifna syfte.

Vidare anförde:

Grefve Björnstjerna: Vi, som bo i mellersta och södra Sverige, kunna knappast föreställa oss sådana förhållanden som de, för hvilka våra landsmän i Norrland äro utsatta. Enligt nu förevarande motion finner man till exempel, att om man skall resa från Ström till Dorothea, hvilket på kartan utgör en väglängd af 6 mil, måste man färdas tre sidor i en fyrkant, tillsammans utgörande 32 mil. Det förefaller då verkligen vara på tiden att beakta intressena hos en så stor del af vårt fosterland som Norrland och söka skaffa det, om icke allt för hastigt järnvägar, åtminstone sådana kommunikationer, som i alla civiliserade länder anses vara en nödvändighet. Jag skulle visserligen kunna utförligt redogöra för den militära delen af frågan, men just nu vore detta må hända icke rätt lämpligt. Man behöfver icke besitta stora insigter i dessa ämnen för att inse, att då för närvarande finnes blott en enda väg, och denna längs kusten, från Haparanda till Ångermanelfven, och då fienden säkerligen kommer att vara öfverlägsen till sjös, det icke kan blifva någon svårighet för honom att afskära denna väg, när och hvar helst han vill. Alla våra stridskrafter norr derom äro i och med detsamma förlorade. Detta är icke en blott förmodan. Vi hafva redan haft en ganska sorglig erfarenhet i detta afseende. Jag ber att få erinra om, huru det gick med återstoden af den tappra finska hären, hvars bragder vi så gerna önska påminna oss. Fienden

gick öfver isen och afskar sålunda den omkring Torneå stående delen af finska armén. För denna återstod då icke annat än att sträcka vapen. Det samma kan hända ännu en gång, om man icke i tid tillser, att andra kommunikationer finnas.

Jag anser således frågan ur militärisk synpunkt vara af mycket stor vikt, men af ännu större vikt synes mig frågan vara i och för landets fredliga utveckling. Sådana orimliga olägenheter i afseende å kommunikationsväsendet, som de jag förut omnämmt, böra icke längre få fort fara. 50,000 kronor, som här begärts, äro sannnerligen icke för mycket, äfven om de uteslutande skulle användas på vägstycket mellan Ström och Dorothea. Jag yrkar bifall till motionen.

Ang. anslag till undersökning och påbörjande af landsväg från Ströms socken i Jemtland till Kalix socken i Norrbottens län.

(Forts.)

Herr Hammarberg: Då detta Utskottets utlåtande kommit till Riksdagen utan någon reservation, måste man väl taga för gifvet, att motionens öde är på förhand afgjort, och att det vore fäsfängt att derpå spilla många ord; men motionen har varit för mig så tilltalande, att jag icke vill underlåta att åtminstone till protokollet uttrycka såsom min mening, att jag anser den hafva varit värd ett annat öde, och att jag derföre förenar mig med de två föregående talare, hvilka yrkat bifall till motionärens förslag om anslag af 50,000 kronor, att användas på sätt han begärt. Det stora behofvet af vägar genom Norrland torde vara så känt och erkänt, att det svårligen kan bestridas, och jag anser den undersökning motionären begärt vara af synnerligt stor vikt. Jag ber sålunda att få yrka bifall till motionen.

Herr Ola Andersson: Jag trodde icke, att det skulle behövas något försvar för Stats-Utskottets hemställan i föreliggande fråga, men sedan tre ledamöter i Kammaren uppträdt och yrkat bifall till motionen, kan man kanske begära, att någon af Stats-Utskottets egna ledamöter också yrkar bifall till dess förslag.

Icke vill jag bestrida, att motionärens förslag är betydelsefullt för hela Norrland, icke blott i militäriskt utan äfven i ekonomiskt afseende, men det kan väl icke derföre vara skäl att till följd af endast en enskild motionärs förslag dels besluta att hos Kongl. Maj:t anhålla om en vidt omfattande undersökning, och dels redan, innan en undersökning skett, bevilja ett anslag till byggaude af denna stora och långa landsväg. Jag tror sålunda, att, om man rätt öfverväger saken, många skäl äfven kunna anföras för att nu vägra ett sådant anslag, och att det rättaste derföre är att för närvarande stanna vid hvad Utskottet föreslagit, nemligen att afslå motionen. Hvarken från Kongl. Maj:t eller Generalstaben eller något annat håll har, så vidt jag vet, någonsin förut varit tanke på denna storartade väg, och att under sådana förhållanden, det första frågan väckes af en enskild motionär, genast gå in till Kongl. Maj:t med begäran om en under-

Ang. anslag till undersökning och påbörjande af landsväg från Ströms socken i Jemtland till Kalix' socken i Norrbottens län.

sökning för landsvägens anläggande och påbörjande är väl något allt för hastigt, hvarföre jag anhåller att få instämma i yrkandet om bifall till Utskottets afstyrkande förslag.

(Forts.)

Herr Sven Nilsson: Sedan Herr Ola Andersson nu yttrat sig, skall jag afstå från ordet. Jag anser att man bör kunna vara nöjd med Utskottets hemställan, i synnerhet med den motivering, som Utskottet begagnat, ty enligt min uppfattning lägger densamma icke något hinder i vägen för Kongl. Maj:t att låta företaga den undersökning, hvarom här är fråga, om saken finnes vara af den vikt, att något derutinnan bör åtgöras. Jag anhåller derföre om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kammaran Utskottets hemställan.

Punkterna 3—5:

Biföllos.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrade bestämmelser om prestexamen.

§ 7.

Ang. förslag till förordning om prestmöte.

Till behandling företogs härefter Lag-Utskottets Utlåtande N:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående prestmöte.

Utskottet hade hemställt, att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke kunde bifallas i oförändradt skick, måtte för sin del antaga ett af Utskottet framlagdt förslag till förordning i ämnet.

§§ 1—5 i detta förslag:

Godkändes.

§ 6 lydte enligt Kongl. Maj:ts förslag sålunda: »Prestmöte må beslut fatta endast i fråga, som rörer stiftets presterskap allena», och hade Lag-Utskottet hemställt, att samma paragraf måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Prestmöte ege ej makt att, der icke annat är i vederbörlig ordning stadgadt, fatta bindande beslut i andra frågor än sådana, som omedelbarligen angå ordningen vid mötet.

Sedan detta Utskottets förslag blifvit uppläst, anförde:

*Ang. förslag
till förord-
ning om prest-
möte.*

(Forts.)

Herr Rydin: Huruvida det förslag, som nu blifvit här framlagdt, skall antagas eller förkastas, det beror derpå, huruvida denna 6 § antages lika med Kongl. Maj:ts proposition eller med Utskottets förslag. Hvad nu beträffar sjelfva saken, så inträffar det egendomliga förhållandet med denna lag, att, vare sig man afslår densamma eller antager den, vare sig Kongl. Maj:ts proposition eller Utskottets förslag går igenom i denna punkt, blifver resultatet precis detsamma. Ty det gamla stadgandet i Kyrkolagen säger i afseende på prestmöte, att om på tredje dagen af detsamma några mål äro öfriga, »them the ej hafva dristat sig att afgöra och utreda, thå skola the samme vid prestmötet, för consistorio och presterskapet ordenteligen framställas, skärskådas och *afgöras*.» Prestmötet har således redan nu rättighet att afgöra de mål, som förekomma på tredje dagen, och deribland åtskilliga ekonomiska och förvaltningsmål.

Nu har Kongl. Maj:t i enlighet med Kyrkomötets begäran i detta kapitel velat stadga en ordning, som mera öfverensstämmer med nutidens förhållanden, i stället för den nu befintliga, som i vissa punkter är alldeles antiqverad. Kongl. Maj:ts förslag är derföre i detta hänseende en bättre anordning. Dessutom har Kongl. Maj:t förbättrat förslaget så till vida, att Kongl. Maj:t beträffande den prestmötet enligt Kyrkolagen tillkommande afgörande rätten föreslagit, att den, som är missnöjd med ett vid prestmöte fattadt beslut, skall tillåtas att deröfver hos Kongl. Maj:t anföra besvär, något som nu icke förekommer, emedan prestmötet enligt den nuvarande förordningen har beslutande rätt. Nu har emellertid Lag-Utskottet, på grund af hvad flertalet ledamöter inom Högsta Domstolen år 1873 yttrat i frågan, ansett att § 6 vore allt för betänkelig och derföre föreslagit en förändrad redaktion af densamma. Enligt detta förslag skulle paragrafen lyda sålunda: »Prestmöte ege ej makt att, der icke annat är i vederbörlig ordning stadgadt, fatta bindande beslut» etc. Ja, der hafva vi de der vackra orden: *i vederbörlig ordning!* Men hvad betyda egentligen de der orden? Hvad är vederbörlig ordning? Det är stadgadt, att Riksdagen gemensamt med Konungen och efter Kyrkomötets hörande eger stifta eller förändra Kyrkolag, men dessutom kan Konungen antingen ensam eller gemensamt med Riksdagen stifta vissa bestämmelser af kyrkolags natur. Hvad menas nu med orden: *i vederbörlig ordning stadgadt?* De lemna icke någon utredning af frågan, utan införa snarare en oordning. Vidare heter det i förevarande paragraf, sådan den af Utskottet blifvit föreslagen, att prestmöte icke kan fatta *bindande* beslut i andra frågor än sådana, som omedelbarligen angå ordningen vid mötet. Är det stadgadt att prestmötet har en så beskaffad rätt, så är mötets beslut också bindande, men har mötet

Ang. förslag
till förord-
ning om prest-
möte.
(Forts.)

icke denna rätt, så kan naturligtvis beslutet *icke* vara bindande. Men då frågas: hvartill tjenar då stadgandet i § 8, att den med prestmötets beslut missnöjde eger att deröfver anföra klagan hos Kongl. Maj:t? Icke behöfver man väl besvara sig öfver ett beslut, som icke är bindande. Herrarne veta ganska väl, att både kommunalnämnd och kyrkoråd kunna fatta beslut af den beskaffenhet, att de icke äro fullkomligt giltiga eller förpligtande, men i detta hänseende finnes ingenting taladt om något slags klagorätt, och detta af det naturliga skälet att ett beslut, som icke är bindande, icke kan verkställas. Vill den, som beslutet gäller, godvilligt underkasta sig detsamma, à la bonheur! då blir beslutet verkställt, men eljest icke, ty han kan icke tvingas. På samma sätt är förhållandet med prestmötets beslut. I de fall, då mötet icke kan fatta bindande beslut, är besvärsrätten obeflig. Skulle åter missnöje uppstå mot något af prestmötet i vederbörlig ordning fattadt beslut, så finnes stadgadt, huru besvär deröfver skall kunna framföras.

Om man således vill införa en förbättring i formen, som icke medför någon förändring i sjelfva saken, må man då hellre i likhet med Herr Johannes Jonson yrka afslag å hela förslaget, ty då skulle frågan komma att förblifva på samma ståndpunkt som förut, och det vore enligt min åsigt lika bra.

Att nu åter bifalla Lag-Utskottets förslag innebär i sjelfva verket ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition; ty för att Lag-Utskottets förslag må kunna föranleda någon åtgärd, måste nytt Kyrkomöte sammankallas, och att för en sådan småsaks skall göra det till nästa år, torde icke öfverensstämma med god ordning.

För min del yrkar jag således bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, och jag är öfvertygad om att, då Kammarerna antagit de fem föregående paragraferna och således ansett sig böra gilla sjelfva lagen, Kammarerna nu icke skall säga nej vid denna 6 § och derigenom störta hela lagen.

Herr Thomasson: Den föregående ärade talaren påstod, att resultatet skulle blifva alldeles detsamma, vare sig man antog Kongl. Maj:ts förslag oförändradt eller Lag-Utskottets förslag eller förkastade beggedera. För min del kan jag icke dela denna uppfattning. Jag kan nemligen icke medgifva, att prestmötet genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag skulle få samma befogenhet som det för närvarande har eller som det skulle få, om Lag-Utskottets förslag ginge igenom. Läser man Kyrkolagens stadgande i 25 kap. rörande prestmöte, så finner man, att denna korporation icke är ämnad att vara någon beslutande myndighet. Det är en sammankomst mellan stiftets presterskap och biskopen, der andaktsöfningar hållas, disputationer ega rum, teser uppställas och försvaras samt vigtiga teologiska ämnen dryftas m. m. Vidare skall der undersökas om församlingslifvet, och slutligen skall biskopen gifva

presternas förmaningar och råd. Någon beslutande rätt har sålunda enligt Kyrkolagen prestmötet icke. Under tidernas lopp hafva visserligen genom hvarjehanda författningar på administrativ väg åt prestmötet inrymts åtskilliga andra bestyr, bland hvilka de viktigaste torde vara att yttra sig öfver domkapitlets förslag till pastoratens klassifikation och söka åstadkomma öfverenskommelse angående det obefordrade presterskapets lönevilkor; men någon beslutande rätt i dessa frågor eger prestmötet icke. Antages nu Kongl. Maj:ts förslag i den föredragna paragrafen, skulle prestmötet deremot få rätt att fatta beslut i frågor, som röra presterskapet och — jag vill särskildt fästa uppmärksamheten derå — således äfven om det obefordrade presterskapets aflöning. Om saken nu gestaltar sig så, som vanligen är fallet, att det befordrade presterskapet utgör flertalet på mötet, skulle detta flertal komma att bestämma den lön, hvarmed de obefordrade presterna måste åtnöja sig. För närvarande kunna de komma öfverens om lönen, men om öfverenskommelse icke träffas, så är prestmötets beslut icke bindande. Detta torde till en början vara något olika. Det kan också inträffa, att i ett annat stift det obefordrade presterskapet utgör flertalet på prestmötet. Då skulle det obefordrade presterskapet kunna tvinga det befordrade presterskapet att betala så och så stor lön. I båda fallen synes mig saken lika motbjudande; och Lag-Utskottet har derföre delat den åsigt, som flertalet af Högsta Domstolens ledamöter år 1878 och tvenne justitieråd den 25 sistlidne November uttalade vid granskningen af föreliggande lagförslag, eller att prestmötet icke vore en lämplig myndighet att afgöra dylika frågor. Lag-Utskottet har ansett, att prestmötet borde bibehållas vid samma befogenhet som det för närvarande eger, och derföre har Lag-Utskottet gifvit paragrafen den nuvarande lydelsen.

För öfrigt kan jag medgifva att, då prestmötet icke får fatta bindande beslut, så behöfves icke nödvändigt § 8, som handlar om huru ändring bör sökas i prestmötets beslut. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten derå, att om på grund af ett icke i bokstaflig mening fattadt beslut vidtages en åtgärd, som kunde blifva lagstridig, så kan ej skada att ett stadgande finnes, huru rättelse skall kunna vinnas, och derföre har Lag-Utskottet, ehuru med någon tvekan, låtit denna paragraf kvarstå. Det kan vara likgiltigt, om den finnes eller icke, men jag yrkar deremot bestämdt bifall till § 6 med den lydelse, Lag-Utskottet gifvit densamma.

I detta senare yttrande instämde Herr *Smedberg*.

Vidare yttrade:

Herr *Wagenius*: Jag medger gerna att de betänkligheter, som uppstått inom Lag-Utskottet, kunnat synas för ifrågavarande sak så viktiga, att Utskottet derföre beslutat den ändring af § 6,

Ang. förslag till förordning om prestmöte.
(Forts.)

Ang. förslag
till förord-
ning om prest-
möte.
(Forts.)

som här föreslagits. Men den farhåga, som af den siste ärade talaren framhölls i afseende derpå att det befordrade presterskapet möjligen skulle kunna fatta beslut, som vore kränkande för det obefordrade presterskapet, eller tvärtom, tror jag numera icke har stort skäl för sig, åtminstone vet jag att, hvad Hernösands stift beträffar, det numera är praxis att pastorerna och deras embetsbiträden frivilligt komma öfverens om de ersättningar, som biträdena skola uppbära, och i de sällsynta fall, der öfverenskommelse icke kan träffas, vädjar man till domkapitlet, som då bestämmer, huru stor lön biträdet skall hafva.

Om nu denna paragraf får den lydelse, Lag-Utskottet här föreslagit, uppstå flera svårigheter icke blott deri, att det kan betraktas som ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition, hvadan lagen måste tillbaka till Kyrkomötet, utan äfven derutinnan, att prestmötet skulle blifva satt under ett förmynderskap med afseende på sin egen ekonomi, hvilket förmynderskap icke något stifts presterskap skall vilja underkasta sig. Så finnas i nästan hvarje stift enkeförsörjningskassor, understöds-kassor till fattiga och ålderstigna prestmän o. s. v. Skulle nu denna paragraf antagas enligt den lydelse den fått enligt Lag-Utskottets förslag, skulle prestmötet derigenom beröfvas dispositionsrätten öfver dessa kassor, som höra presterskapet till, och blifva, såsom jag nämnde, satt under ett sorts förmynderskap, som jag tror rikets presterskap skulle noga vakta sig för att underkasta sig. För min del anser jag icke någon fara förenad med att antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt och yrkar således, att 6 § måtte af Kammaren antagas med den lydelse, som i Kongl. Maj:ts proposition är föreslagen.

Herr Lyth: Äfven jag ber att få instämma med de talare, som yrkat, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del må oförändrad antagas. För min del har jag hvarken i Lag-Utskottets betänkande eller i hvad Utskottets ärade vice ordförande anført funnit någon anledning till den af Lag-Utskottet vidtagna förändringen. Ty hvilken fara kan väl ligga i den bestämmanderätt, som prestmötet enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle få, och hvilka rättigheter är det man tvekar att gifva detsamma? Vi hafva då först och främst rätten att afgifva yttrande till domkapitlet om pastoratens klassifikation, men detta saknar nu mera all betydelse, efter det 1883 års förordning om presternas tillsättningar utkom. Så kommer den ömtåliga frågan om det obefordrade presterskapets aflöning. Denna aflöning bestämmes nu af prestmötet, med rätt till klagan öfver prestmötets beslut hos domkapitlet. Det är mycket sällan dylika klagomål förekomma, och jag tror det ligga i det befordrade presterskapets eget intresse, att lönen sättes så högt, att någon hjälp därför kan påräknas. Men dessutom ber jag få nämna, att det obefordrade presterskapet för närvarande icke har någon som helst rätt att deltaga i

afgörandet af frågor om deras egen lön. En sådan rätt skulle de nu erhålla. De skulle få rätt att uttala sin mening och få den till protokollet införd samt att öfverklaga besluten hos Kongl. Maj:t, om dessa äro orättvisa eller obilliga. Jag tror sålunda, att det obefordrade presterskapet genom Kongl. Maj:ts förslag erhåller mycket större rättigheter i detta fall, än de nu ega. Om det således är obestridligt, att den nu ifrågavarande författningen är mycket att föredraga framför nu gällande bestämmelser, anser jag det också vara skäl att antaga Kongl. Maj:ts förslag, så att den förändring, som sålunda anses nödig, kan blifva genomförd, ty antages Lag-Utskottets förslag, blir följden den, att hela frågan nu förfaller, och innebär sålunda detta ett afslag på hela lagförslaget. I likhet med den föregående talaren vill jag också påpeka, att prestmötet äfven har en mängd frågor af enskild natur att afgöra, och rörande hvilka jag anser det vara högst obilligt att frantaga presterskapet beslutanderätt. Så har t. ex. prestmötet nu att bestämma bidrag till sjuke och nödlidande presters hjälp, och jag anser det vore hårdt, om denna rätt skulle frantagas prestmötet. Det skulle ju på sådant sätt kunna hända, att en tredskande prestman skulle kunna undandraga sig att deltaga i en afgift, som han åtminstone från moralisk synpunkt, om ej från juridisk, är pligtig erlagga.

På dessa nu anförda skäl ber jag att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr Grefve Sparre: Jag har egentligen begärt ordet för att inlägga en liten gensaga emot den ärade vice ordförandens i Lag-Utskottet antydan, att det här vore fråga om att gifva prestmötet en vidsträcktare befogenhet, än det för närvarande eger. Det lät nemligen på honom, som om prestmötet enligt gällande kyrkolag alldeles icke hade någon beslutanderätt. Jag ber då att få uppläsa 7 § i 25 kap. Kyrkolagen: »På den tredje dagen företages en noga och flitig ransakning om församlingarnes tillstånd i hela stiftet, då ock hvar prost skall skriftligen inlägga, hvad som det året uti hans prosteri är förlupet, etc. — — —. Äro några mål öfriga, dem de ej hafva fördristat sig att afgöra och utreda, då skola de samma vid prestmötet för konsistorium och presterskapet ordentligen framställas, skärskådas och *afgöras*.» Mig synes att ordalagen här äro så allmänna, att på prestmötet visserligen för närvarande böra kunna förekomma frågor, som för presterskapet i stiftet äro af gemensam vikt, samt att prestmötet alls icke i sådana frågor är förbjudet att fatta afgörande beslut. Jag har vidare sökt efter Högsta Domstolens protokoll den 25 Januari 1878 vid granskningen af förslaget till Kyrkolag, för att der få reda på några rimliga skäl, hvarför man skulle förbjuda prestmötet att diskutera och afgöra saker, som röra presterna inom stiftet, men har icke kunnat finna ett ord derom. Det står i Högsta

Ang. förslag till förordning om prestmöte.

(Forts.)

Ang. förslag
till förord-
ning om prest-
möte.
(Forts.)

Domstolens tryckta protokoll vid granskning af förslaget till Kyrkolag, pag. 59, anfördt af Herrar Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen och Östergren i fråga om 24 kap. § 6: »Det synes allt för betänkligt att låta prestmöte fatta bindande beslut i andra frågor än som omedelbarligen angå ordningen vid mötet»; och hemställer Högsta Domstolen derföre, att paragrafen måtte få en deremot svarande lydelse. Jag har sedan frågat mig sjelf, hvarför man skulle vägra ett helt stifts presterskap att komma tillsammans och diskutera samt *afgöra* frågor, som för det äro af högsta vikt, och kan omöjligen få reda på någon anledning dertill. Vilja vi hafva ett prestmöte — och medgifven det, mine herrar, att i denna tid temligen mycken oro och schism i andligt afseende är rådande, och att stora anspråk ställas på presterskapet, på dess moraliska inverkan på församlingarne — vill man, säger jag, i denna tid hafva ett sammanträde, der presterna kunna gemensamt rådgöra och öfverlägga om åtskilliga saker, så skola vi väl icke börja med att afväpna dem så, att de icke kunna göra annat än prata. Sådan denna lags lydelse nu är, enligt Utskottets förslag, så få presterna endast komma tillsammans och tala, och detta är visserligen bra, men jag befarar att om presterskapet i stiftet ser, att det icke kan blifva något resultat af hvad de öfverlägga, så fara de icke på mötet. Jag frågar: skulle vi väl på annat område vilja hafva personer tillsammans för att rådslå om gemensamma angelägenheter, men förbjuda dem att fatta beslut i saker, som röra endast dem sjelfva? Nej, visserligen icke; ju mera man företager sig inskränka församlingars befogenhet, ju mindre blir lusten att besöka dem. Jag tror det således icke vara klokt att förbjuda prestmötena att besluta i saker, som för stiftets presterskap kunna vara angelägna.

Hvad nu närmast angår den sak, som Lag-Utskottets vice ordförande framhöll såsom farligast, nemligen att det befordrade presterskapet skulle kunna bestämma de obefordrade presternas löner, så vill jag endast upprepa hvad den siste ärade talaren påpekade, nemligen att de obefordrade presterna enligt det Kongl. förslaget lika väl som de befordrade få tillträde till detta möte och erhålla rätt att låta sin röst blifva hörd. Så är icke nu förhållandet. Det står i Kyrkolagen, att det är *kyrkoherdar* och *kapellaner*, som skola komma till prestmöte, och jag kan således icke se annat, än att adjunkter och öfrige obefordrade prester för närvarande äro derifrån uteslutne. Hädanefter skulle de, som sagdt, få vara med, och skulle prestmötet bestämma deras lönevillkor obilliga, så hafva de klagorätt till Kongl Maj:t. Jag instämmer med den föregående talaren, att om man vill behålla 8 §, som gifver rätt att klaga öfver presterskapets beslut, så måste man äfven gifva dem rätt att besluta, ty att besluta endast öfver ordningen vid mötet, det är för litet, och då fruktar jag att mötet icke blifver lockande. Jag har såsom landshöfding i en

ort, der temligen mycket schismer och andliga rörelser äro råddande, ofta nog kommit i tillfälle att erfara den moraliska inverkan presterskapet kan utföva; jag har äfven funnit, att nuvarande stadgande i kyrkolagen om prestmöte såsom rådpläggande församling icke bör förbises, emedan det kan vara af vigt, och om man vill behålla detta möte, så bör man icke afkläda det samma all beslutande rätt. Dessutom har redan upplysts af tvenne talare före mig, att det finnes åtskilliga frågor om presterskapets kassor, som *måste* afgöras, och huru skall detta gå till, om prestmötet ingen beslutande rätt har? Jag hemställer om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Ang. förslag till förordning om prestmöte.

(Forts.)

Herr Lewin: Betänkligheterna hos mig och, såsom jag tror, hos flertalet af Utskottets ledamöter mot den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen af denna paragraf grunda sig hufvudsakligen derpå, att gränserna för prestmötets befogenhet äro temligen obestämda; jag vet i sjelfva verket icke hvad som hörer dertill eller icke. Inom Utskottet har man sökt få utredning af hvad som faller under prestmötets afgöranderätt, men någon tillförlitlig upplysning derom stod icke att vinna. Jag föreställer mig att det icke kan vara lämpligt att åt en så beskaffad församling inrymma rättigheter af obestämdt omfång, och derföre var jag med om att gifva punkten den af Utskottet föreslagna lydelse. Man säger, att, om Utskottets förslag i denna punkt af Riksdagen godkännes, hela lagen derigenom skulle falla. Ja, då får väl presterskapet hålla möte efter Kyrkolagens föreskrift, sådan den nu är, till dess man hinner uppgöra ett annat förslag, som kan blifva antagligt, och under tiden kan man må hända erhålla tillförlitlig upplysning om hvad slags saker prestmötet oger att behandla och afgöra. Jag tillåter mig yrka bifall till den redaktion, som Utskottet föreslagit.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Den lag, som nu utgör föremål för Kammarrens behandling, är, i min tanke, icke af någon synnerligt genomgripande betydelse. Vi hafva redan förut bestämmelser angående prestmöten, visserligen i flera fall ganska föråldrade och som derföre i åtskilliga delar icke kunna bokstafligen följas, men det *finnes* i alla fall tillräckliga bestämmelser för att prestmöten skola kunna hållas. Det hade derföre i min tanke icke kunnat falla regeringen in att framlägga den nu föreslagna lagen, derest icke en yttre uppfordran dertill föranledt.

Den reform, som är i fråga, synes nemligen icke vara bland de mest trängande, men då Kyrkomötet förklarar sig önska antagande af det förslag angående prestmöten, som kyrkolagskomitén uppgjort, och då, enligt min åsigt, detta förslag onekligen skulle leda till bortrensande af allehanda antiqviteter i nuvarande lagstiftning i detta afseende och i öfrigt befordra en större

Ang. förslag
till förord-
ning om prest-
möte.

(Forts.)

reda i afseende på prestmöten samt slutligen medföra åtminstone en bestämmelse, som synes mig såsom en obestriddlig förbättring, nemligen rättigheten att besvära sig öfver prestmötets beslut, så har jag icke ansett något hinder möta att tillstyrka Kongl. Maj:t att underställa Riksdagens pröfning det af Kyrkomötet framlagda förslaget.

Blifver nu detta förslag af Riksdagen godkänt, så tror jag för min del att något godt deraf skall följa; blifver det deremot ogilladt, tror jag icke att den svenska kyrkan faller för det.

Hvad speciellt den nu föreliggande paragrafen angår, så talas der endast om de beslut, som ett prestmöte skall kunna fatta. Sådana beslut kunna redan fattas på nuvarande prestmöten, ehuru dessa beslut sedermera, enligt gällande författningar, i vissa fall åtminstone, underställas myndigheters pröfning. Sålunda har prestmötet redan nu rättighet att fatta beslut angående pastorats klassifikation. Dessa beslut underställas emellertid Kongl. Maj:t, som vanligen låter vid prestmötets beslut bero. Denna klassifikation har genom den nya lagen om presternas tillsättning förlorat sin betydelse. Vidare har, enligt gällande författningar, prestmöte rätt och pligt att träffa öfverenskommelser om aflöning åt det obefordrade presterskapet. Dessa öfverenskommelser hafva likväl ingen annan betydelse, än att domkapitlet, som är rätta forum för afgörande af tvister mellan ordinarie och extra ordinarie presterskap om det senares aflöningsförmåner, vanligen tager hänsyn till de beslut, som på prestmötet blifvit fattade, och bestämmer löner med ledning deraf. Faktiskt är det således redan nu prestmötets beslut i detta hänseende, som ligger till grund för bestämmandet af det obefordrade presterskapets aflöning. Då jag nu talar om öfverenskommelser, bör detta icke så förstås, som skulle dertill fordras fullständig endragt, utan hvad som utgör flertalets på prestmötet beslut har plägat ligga till grund för domkapitlets åtgöranden i dylika frågor.

Angående detta sista ämne ber jag få nämna, att på senaste kyrkomöte framkastades några betänkligheter mot det förslag, som Kongl. Maj:t nu framlagt till Riksdagens pröfning. Dessa gingo i den riktning, att det kunde vara någon fara för att det obefordrade presterskapet skulle preja upp sina inkomster för höga, i fall detta förslag blifve lag. Det var Domprosten Olbers, som hyste denna betänklighet, men jag erinrar mig icke att någon annan delade densamma. Den synes mig icke heller vara af synnerlig vikt, och Kongl. Maj:t fäste icke något afseende dervid.

I öfrigt förekommer på prestmöte bland annat beslut om hjälp åt fattiga prestenkor, hvilkas män affidit före den tid, »presterskapets enke- och pupillkassa» kom till stånd. Vidare: om understöd åt gamla och orkeslösa prestmän. Det är, så vidt jag känner, särskildt beslut af dessa senare slag, som varit orsaken till att man åt 6 § önskat den lydelse, som Kongl. Maj:t

föreslagit. Det kan nemligen inträffa, att en eller annan ogen prestman vägrat att lemna bidrag till en stackars afsigkommen kamrat, och under sådana förhållanden kan det blifva svårt att få någon hjälp åt honom, då de öfrige torde finna det obilligt, att de allena skola bära bördan deraf.

Ang. förslag till förordning om prestmöte.

(Forts.)

Anser nu Kammaren det ligga någon fara uti att antaga det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, nå väl! då har denna fråga fallit, och det blifver som det hittills varit; som sagdt, någon stor skada har icke derigenom åstadkommits. Vill Kammaren deremot antaga förslaget, så tror jag, såsom jag förut yttrat, att större reda och ordning skall derigenom vinnas. Någon synnerligt stor vikt är dock icke fäst vid denna fråga.

Herr Magnus Jonsson: Jag har begärt ordet endast för att omnämna, hvarföre jag varit med om den af Lag-Utskottet föreslagna förändringen. Helst skulle jag sett, att hela denna lag afslagits. Jag vill dock icke göra något sådant yrkande, då jag biträdt den nu föreslagna förändringen. Inom Utskottet uttalades den betänkligheten, att man skulle lemna allt för stor makt i prestmötets händer, om man antog Kongl. Maj:ts förslag. En ledamot inom Utskottet anförde, att det under sådana förhållanden lätt skulle kunna falla en biskop och prestmötet i ett stift in att besluta, att en prest icke skulle få taga sig en sup, icke få dansa m. m. Om detta då blefve majoritetens beslut, skulle presten få rätta sig derefter. I motsatt fall kan man då säga, att uti ett annat stift kunde beslut fattas, som ginge i en helt annan riktning, och dessa beslut skulle då för presterna vara bindande. Detta var något, hvarifrån Utskottet ville befria dem, så att de äfven i detta afseende skulle få röra sig med mera frihet. Det finnes ju jurist- och andra möten, hvilka icke kunna fatta beslut, som kunna anses bindande. Derföre bör man icke heller ställa det så för prestmötena, att de kunna fatta beslut, som äro för presterskapet bindande i annan ordning, än hvad lagen medgifver. Detta var det hufvudsakliga skälet till att paragrafen fick den lydelse, som Utskottet här föreslagit.

Medan jag har ordet vill jag äfven uttala den äsigt, som jag vid Utskottets utlåtande N:o 10 anført i form af reservation, att jag nemligen anser denna fråga vara i så måtto origtigt behandlad, att det enligt grundlagen skulle tillkommit Riksdagen att *först* höras öfver detta ärende och deruti fatta beslut, och om Kongl. Maj:t funnit Riksdagens beslut så affattadt, att Kongl. Maj:t dertill kunnat lemna sin sanktion, borde ärendet derefter öfverlemnats till Kyrkomötet. Man har här enligt min tanke gått till väga på ett bakvändt sätt.

På de skäl, som jag nu anført, hemställer jag om bifall till paragrafen, sådan den af Lag-Utskottet föreslagits.

Ang. förslag
till förord-
ning om prest-
möte.

(Forts.)

Herr Wieselgren: En ärad talare på elfsborgsbänken har »för att stärka prestmötets myndighet» ansett nödigt gifva det den rätt, som i 6 § i det Kongl. förslaget öfvermäles.

Jag ber häremot allenast få uttala den öfvertygelse, att prestmötets myndighet bör förstärkas på helt andra vägar. För min del anser jag den historiska utvecklingen af prestmötet leda till ett *stiftsmöte*, i hvilket representanter för församlingarnes lekmanna-element komme att vinna inträde. Dermed skulle mötet vinna verklig styrka och ernå hög betydelse.

I fråga om det nu föredragna lagförslaget inskränker jag mig till att instämma med Herr Ecklesiastikministern deri, att det visserligen må anses vara ganska betydelselöst.

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade, i afseende på den till afgörande föreliggande paragrafens lydelse, yrkats dels godkännande af Lag-Utskottets förslag, dels afslag derå och antagande af motsvarande paragraf i det författningsförslag, Kongl. Maj:t framlagt. Herr Talmannen framställde propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på godkännande af Utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den som, i fråga om 6 § i förevarande af Lag-Utskottet i Utlåtandet N:o 11 framställda förordningsförslag, vill att denna paragraf skall erhålla sådan lydelse, som af Lag-Utskottet föreslagits, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat, att lydelsen af öfvermälda paragraf skall affattas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition.

Voteringen utföll med 105 Ja mot 69 Nej; och hade Kammaren sålunda godkänt Utskottets förslag.

§ 7:

Godkändes.

§ 8:

Denna paragraf hade så väl enligt Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag följande lydelse:

Vill medlem af stiftets presterskap i beslut, som vid prestmöte fattadt är, ändring söka; göra det hos Konungen, och ingifve besvären med det öfverklagade beslutet och skriftliga bevis,

som han nödiga finner, sist innan klockan tolf å trettionde dagen efter den, då beslutet blef justeradt, eller, om helgedag då infaller, å nästa söckendag derefter. Den, som besvär anföra vill, gifve det inom tid, som nu sagd är, hos domkapitlet till känna.

Ang. förslag till förordning om prestmöte.
(FortS).

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Rydin: Då Kammaren antagit § 6, sådan den blifvit af Lag-Utskottet affattad, blir naturligtvis nu föredragna § 8 helt och hållet öfverflödig; och jag anhåller derföre att få yrka afslag å denna paragraf. Det är nemligen alldeles klart att, då prestmötet icke skall ega fatta bindande beslut uti ifrågasatta hänseende, det icke finnes några sådana beslut, hvaröfver klagan kan föras.

Herr Anders Persson: För min del anser jag det icke vara en nödvändig följd af Kammarens beslut beträffande 6 § att afslå den nu föredragna 8 §. Som vice ordföranden i Lag-Utskottet upplyst, hystes inom Utskottet mycken tvekan, huruvida sistnämnde paragraf borde antagas eller ej. Men då det i 6 § heter, att prestmöte icke eger makt att, der ej annat är i vederbörlig ordning stadgad, fatta bindande beslut, så var det just med anledning af denna lydelse, som man ansåg sig böra bibehålla 8 §. Jag hemställer derföre om bifall till densamma.

Vidare anfördes icke; och sedan Herr Talmannen framställte proposition dels på godkännande af förevarande paragraf och dels på afslag derå, blef paragrafen af Kammaren godkänd.

§§ 9—11:

Godkändes.

Härpå föredrogs och godkändes det förevarande förordningsförslagets *ingress* och *rubrik*; och förklarades Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan vara genom Kammarens redan fattade beslut besvarad.

§ 8.

Vidare föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af 3, 58, 69, 88 och 89 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 13, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 19 och 117 §§ Skiftesstadgan;

N:o 14, i anledning af väckt motion om ändring i § 25 af förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871;

N:o 15, i anledning af väckt motion om tillägg till § 38 i förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 16, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 23 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862; samt

N:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 25 i förordningen om landsting den 21 Mars 1862.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	Herr <i>P. M. Larsson</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 14 dennes;
	Herr <i>Ch. Dickson</i>	» 4 » » » 18 »
och	Herr <i>Anders Hansson</i>	» 5 » » » 18 »

§ 11.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde. Kam-
marens ledamöter åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.